

Preek zondag 9 mei 2021

Psalm 92 – Marcus 2: 23-27

Gemeente van onze Heere Jezus Christus,

Wanneer weten wij van ophouden? Wanneer zeggen wij “het is mooi geweest”, het is genoeg? We kunnen altijd nog wel meer en meer en meer, tot het uiterste gaan, ons nog verder inspannen, nog een stapje verder zetten. Het is zo makkelijk om je waarde af te laten hangen van wat je presteert. Maar zit er ook ergens de pauzeknop?

Maar ook de andere kant is mogelijk. Dat je al lang niet meer zo actief bent omdat je niet zo goed weet wat je eigenlijk met je leven aan moet. Dat alle dagen een soort van in elkaar overvloeien, omdat je niet echt meer een doel hebt voor elke dag. Ook dat is niet de bedoeling.

Daarom heeft God een speciale rustdag gegeven. Een dag om te markeren. Een dag die anders is als alle andere dagen. Omdat een dag van rust door God speciaal is aangewezen. Een dag die ons helpt tegen het risico om te veel te doen en om te weinig te doen. Een dag om ons speciaal op God te richten.

Twee weken geleden vierde de kerk Israëlzondag. Wij hebben er voor gekozen om de Israëlzondag iets later te vieren omdat we dan dichterbij de buurt komen bij bevrijdingsdag – 8 mei. Twee jaar geleden besteedden we hier in de kerk voor de eerste keer aandacht aan Israëlzondag. Ik hoorde toen van jullie dat er eigenlijk in de kerk nooit aandacht besteed was aan de herdenking van de Tweede Wereldoorlog of aan Israëlzondag. Omdat antisemitisme nog steeds toeneemt, is het belangrijk om altijd alert te zijn. Als kerk hebben we daarin ook een belangrijke opdracht. Vorig jaar tijdens de pandemie is de Israëlzondag wat in de verdrukking geraakt, maar vandaag pakken we dus de draad weer op.

We maken vandaag gebruik van materiaal dat beschikbaar is gesteld door de commissie die zich bezig houdt met de dialoog met het Jodendom. Dit jaar hebben zij ervoor gekozen om speciaal stil te staan bij de sabbat. Omdat de sabbat heel veel zegt over hoe God de wereld bedoeld heeft. En omdat wij heel veel kunnen leren van hoe het Jodendom omgaat met de sabbat.

Laten we bij het begin beginnen. Al in het tweede hoofdstuk van de Bijbel komen we de rustdag tegen. We lezen:

“Zo werden de hemel en de aarde in al hun rijkdom voltooid. Op de zevende dag had God zijn werk voltooid, op die dag rustte hij van het werk dat hij gedaan had. God zegende de zevende dag en verklaarde die heilig, want op die dag rustte hij van heel zijn scheppingswerk.”

De sabbatdag is het allereerste in de Bijbel dat heilig genoemd wordt. Dat is eigenlijk heel bijzonder. Voor het Jodendom is dit heel erg belangrijk. Een belangrijke Joodse denker, Abraham Heschel, heeft veel nagedacht over de betekenis van de sabbat. Hier zie je hem op de foto. Hij schreef een boek dat erg bekend geworden is: *The Prophets*. In dit boek laat hij zien hoe belangrijk de profeten zijn voor het Jodendom omdat zij getuigen van een andere wereld, een rechtvaardige wereld. Ze spreken over een God die recht doet en een God die passie heeft, een God die kan lijden. Voor Abraham Heschel is dat de kern van het geloof: God is niet abstract, ver weg, maar een God die gevoel heeft en mee-voelt.

Ook over de sabbat heeft Heschel veel geschreven en hij baseert zich hier op het feit dat de rustdag het eerste is dat heilig is. Het woord ‘heilig’ in de Bijbel is het woord ‘qadosh’. We zijn dat al veel tegen gekomen bij onze Bijbelstudie over Leviticus. Daar lezen we telkens: “wees heilig, want Ik, de Heer, ben heilig.” En hier hebben we dus het allereerste in de Bijbel wat heilig is: Dat is de rustdag. God heiligde deze dag en God rustte. Abraham Heschel schrijft: “Wat was nu het eerste heilige object in de wereldgeschiedenis? Was het een berg? Was het een altaar?” De omliggende volken van Israël vonden zo’n beetje alles heilig, de zon, de maan, de bergen, de bomen. Maar zo moet Israël niet denken. Israël moet dingen niet heilig vinden, maar juist een bepaalde tijd. Eén dag van de week is speciaal, apart gezet. Heilig. Heilig voor God en heilig voor de mens.

Zo is de Sjabbat dus een herinnering aan Gods scheppingswerk. Dat is de eerste betekenis die we vandaag zien. De tweede is ook belangrijk: het is een herinnering aan uittocht en verbond. Want het volk van Israël werd uitgebuit in Egypte: ze waren slaven en moesten non-stop werken. Geen tijd voor rust, alleen maar slavenarbeid. Maar God bevrijdde hen uit Egypte en bracht hen naar een nieuw land. Een land met overvloed: een land waar ze mogen werken én mogen rusten.

En dan als derde, waar we vandaag wat langer bij stil willen staan: De sjabbat is een voorafschaduw, een vooruitblik, naar de komende wereld. Die komende wereld is iets om te vieren en iets om reikhalzend naar uit te kijken.

We zien er alvast een tipje van de sluier van in Psalm 92. In de Joodse traditie wordt gezegd over Psalm 92: "Een psalm, een lied voor de toekomst die eraan komt, voor de dag die helemaal Sabbat van Rust is, voor het eeuwige leven." Psalm 92 laat ons zien hoe goed het is om God te blijven loven en te blijven dienen. In de morgen van Gods liefde te getuigen, in de nacht van zijn trouw. Er is niets meer dat dat onderbreekt, niets dat meer tegen houdt om één te zijn met God. Ook hier zie je weer de nadruk op de vreugde. De schrijver zingt het uit: U verheugt mij HEER, met uw daden, ik juich om wat uw hand heeft verricht. Vreugde dus, vreugde om wat de HEER heeft gedaan. Die vreugde schuilt in een soort van opluchting: even zelf de wereld niet meer krampachtig vast te hoeven houden, maar op mogen kijken naar de Eeuwige en weten dat de Eeuwige alles in handen heeft. Weten dat je goed staat waar je bent, dat je precies bent waar je moet zijn. Weten dat je fundament goed staat, zoals de ceders van de Libanon. Die kunnen wel tegen een stootje en groeien kalm naar boven toe, naar het licht. De rechtvaardigen zijn net zo: geworteld en gegrondvest in de liefde van onze Heer. Stevig en stabiel. Geplant in het huis van de Heer. Opgroeiend in de voorhoven van onze God. Van dat visioen wil je wel Sabbat gaan vieren, omdat het uitkijkt naar een wereld waarin God alles en in allen zal zijn.

Maar zo makkelijk gaat het allemaal niet in het hier en nu. Jezus kan erover meepraten. In zijn tijd was de sabbatsviering onderwerp geworden van heel wat welles-nietes over wat je wel of niet zou mogen doen. Eén van de onderwerpen waar onenigheid over was, ging over de vraag wat wel en niet het bereiden van voedsel of het oogsten van voedsel was. Maar de leerlingen van Jezus banjeren dwars door al die geboden en verboden heen. Ze lopen namelijk door een korenveld op de sabbat, krijgen honger en beginnen met eten. We kennen dat gedrag wel een beetje van Petrus: impulsief, niet denken, maar doen. Maar heel lang gaat dat niet goed, ze worden namelijk al direct door de Farizeeën op de vingers getikt. Jezus begint dan een discussie met de Farizeeën. Want zij mogen dan wel hun Bijbel kennen, Jezus kent dat ook. En hij laat zien dat er een andere manier van omgaan is met de Bijbelse teksten: een stuk creatiever, omdat de mens en zijn relatie met God centraal staat. Alles moet gelezen worden aan de hand van de ontmoeting tussen mens en God: zodat God en mensen tot hun recht komen en er recht gedaan wordt. En de uitsmijter van de discussie is een briljante one-liner: De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat.

Het is wel duidelijk waar de prioriteiten liggen: niet bij een welles-nietes spelletje over wat wel en wat niet mag. De prioriteit ligt bij de mens: de mens in relatie tot de God die rust wil geven. Dáár is de sabbat voor bedoeld. Voor

de mens zodat de mens bij God kan zijn. Niet andersom.

Zo mogen wij dus ook de rustdag ervaren. Als een geschenk van God. Om afscheid te nemen van de onrust in ons leven. Om een dag van rust en vreugde te hebben. Waarin we kijken naar het verleden, het nu, en de toekomst. Het verleden als herinnering aan Gods scheppingswerk. Omdat we ons God herinneren als een God die bevrijdt uit slavernij. En dat nu ook nog steeds doet: we leven in het NU van Gods aanwezigheid. God is hier nu. God geeft jou vandaag rust. En naar de toekomst: we kijken uit naar de eeuwige rust die God zal geven. Zodat we altijd in zijn aanwezigheid zullen zijn.

Amen.